

GIYOHVANDLIKKA QARSHI KURASH: DAVR TALABI

Otelbayev Bekzod Atabek ug'li

Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 301-guruh kursanti

ANOTATSIYA: Ushbu maqolada giyohvandlik tushunchasi , uning jamiyatga qanday ziyon keltirishi hamda bu kabi zararli odatlarning oldini olish bo'yicha bir qancha muammolar va takliflar keltirilgan.

ABSTRACT: This article presents the concept of drug addiction , how it harms society , and several problems and suggestions for preventing such harmful habits.

АННОТАЦИЯ: В статье рассматривается понятие наркомании, ее вред обществу , а также ряд проблем и предложений по профилактике таких пагубных привычек.

KALIT SO'ZLAR: Giyohvandlikka qarshi kurash, hamkorlikni tashkil etish, psixotrop moddalar, huquqni muhofaza qilish organlari.

Kirish

Giyohvandlik dunyo bo'yicha jiddiy ijtimoiy, iqtisodiy va sog'liq muammolariga sabab bo'lib kelmoqda. Jumladan, O'zbekiston Respublikasida ham giyohvandlik tendentsiyasi so'nggi yillarda kuchayib, ayniqsa yoshlarda bu muammoga qarshi kurash zaruriyati oshmoqda. Giyohvand moddalar organizm uchun juda xavfli bo'lib, ularning uzoq muddatli va tartibsiz iste'moli shaxsni jismoniy hamda ruhiy jihatdan zaiflashtirib, qaramlikka olib keladi. Natijada individual salomatlik yomonlashadi, oilaviy-iqtisodiy munosabatlar va ijtimoiy hayot buziladi. Giyohvand moddalar bilan bog'liq jinoyatchilik darajasi oshadi, yoshlar mehnat resurslari kamayadi, jamiyatda islohotlar va barqaror taraqqiyotga to'siq bo'luvchi qator muammolar paydo bo'ladi. Shu boisdan, giyohvandlikka qarshi kurash davlat va jamiyat oldidagi ustuvor vazifaga aylangan.

Ushbu maqolada giyohvandlik muammosi ijtimoiy-huquqiy nuqtai nazardan ko'rib chiqiladi. Kirish qismida giyohvandlik muammosining zamonaviy

xususiyatlari, uning jamiyat sogʻligiga va xavfsizligiga ta'siri koʻrib chiqiladi.

Usul

Maqolada koʻrsatilgan xulosalar adabiy tahlil va normativ-huquqiy hujjatlarni oʻrganishga asoslangan. Xususan, avvalo Oʻzbekiston Respublikasi qonunchiligi va davlat hujjatlari (masalan, “Giyohvandlik kasalliklarini oldini olish va davolash toʻgʻrisida” qonun va soʻnggi prezident farmonlari), shuningdek xalqaro tavsiyalar, BMT va JSST tavsiyalari tahlil qilindi. Mavjud ilmiy adabiyotlar va mutaxassis maqolalari ham koʻrib chiqildi. Ushbu tadqiqotda empirik eksperimentlar yoki aniq statistik maʼlumotlarga emas, balki mavzu doirasidagi nazariy va normativ manbalar tahliliga tayanildi. Bu usullarga asoslanib giyohvandlikka qarshi kurashning dolzarb yoʻnalishlari va muammolari aniqlab olindi.

Natijalar

Tahlil natijalariga koʻra, giyohvandlikning eng dolzarb oqibatlarini – sogʻliq va ijtimoiy hayotning buzilishi bilan bogʻliq. Giyohvand moddalardan muntazam foydalanish kasalliklar (sergaklikning pasayishi, ruhiy bezovtalik, oʻpka va yurak-tomir kasalliklari va boshqalar) yuzaga keltiradi. Uzoq muddatli qaramlik natijasida infeksiya kasalliklari, gormonal buzilishlar va reproduktiv muammolar ham kuchayadi. Shaxs jismonan zaiflashadi, mehnat qobiliyati pasayadi. Bundan tashqari, giyohvandlik oilaviy muhitga putur yetkazadi: farzandlarning taʼlim olishiga toʻsiq, mehnat bozorida ishtirok imkoniyati kamayadi. Giyohvandlikda boʻlganlar orasida jinoyatlar (oʻgʻrilik, zoʻravonlik, kontrabandaga oid holatlar) soni ortadi, qamoqxonalardagi shaxslar soni oʻsadi. Maʼlumotlarga koʻra, giyohvandlik sababli salomatlikka ketadigan xarajatlar va ishsizlik tufayli iqtisodiyotga jiddiy zarar yetadi.

Shu sabablarga koʻra giyohvandlikka qarshi kurash Oʻzbekiston Respublikasida davlat va jamiyatning ustuvor vazifalaridan biriga aylangan. Mamlakat rahbariyati tomonidan qatʼiy qonun va siyosatlar ishlab chiqilgan, ular “Giyohvandlik kasalliklarini oldini olish va davolash toʻgʻrisida”gi Qonunni qabul qilgan (2020). Biroq tahlillar shuni koʻrsatadiki, faqat jazolash va taqiqlarni

kuchaytirish jamiyat uchun yetarli emas. Mutaxassislar fikricha, qat'iy qonun-qoidalarga ega bo'lsak-da, profilaktika va davolash tizimlarini rivojlantirmaslik xalqaro tajribaga zid (tajribaning aksariyat mamlakatlarida sog'liqni saqlash va ijtimoiy yordam ustun qo'yiladi).

Natijalar shuni ko'rsatadiki, yuridik chora-tadbirlarni kuchaytirishdan tashqari, keng ko'lamli profilaktik dasturlar ishlab chiqilishi zarur. Masalan, joriy milliy strategiya bo'yicha narkologik xizmatlarni takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilgan. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan “Narkologiya xizmatlarini rivojlantirish bo'yicha chora-tadbirlar dasturi” tasdiqlangan, bunda narkologik muassasalarning moddiy-texnik bazasi va inson resurslari salohiyatini mustahkamlash vazifalari belgilangan. Hozirgi paytda respublika bo'ylab narkologiya dispanserlari faoliyati kuchaytirilmoqda, rehabilitatsiya markazlari kengaytirilmoqda. Ammo xalqaro mutaxassislar yondashuvida ta'lim, axborot va profilaktik tadbirlar ham muhim o'rin tutadi.

Muhokama

Olingan xulosalar asosida muallif bir qator takliflar ishlab chiqadi. Avvalo, giyohvandlikning oldini olishda profilaktik va ma'rifiy ishlarga e'tibor qaratish zarur. Bu borada maktab va oliy ta'lim muassasalarida sog'lom turmush tarzi bo'yicha darslar, ijtimoiy kampaniyalar tashkil etish muhim hisoblanadi. Yoshlar va butun aholini giyohvandlik xavfi hamda unga qarshi kurashish usullari bilan tanishtirish, ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar orqali targ'ibot olib borish lozim. Ijtimoiy tarmoqlar keng auditoriyani qamrab olgani bois ularni giyohvandlikka qarshi kurashda qudratli vosita sifatida qo'llash mumkin. Xususan, maxsus kanallar va sahifalar orqali yoshlar o'rtasida ma'rifiy videolar, treninglar, interaktiv mashg'ulotlar tashkil etish samarali bo'ladi.

Ikkinchi navbatda, tibbiy-psixologik rehabilitatsiya xizmatlarini rivojlantirish tavsiya etiladi. Muallif ta'kidlaganidek, giyohvandlikka qarshi kurashda eng muhim elementlardan biri bu tibbiy yordam va rehabilitatsiya jarayonidir. Giyohvand moddalar qaramligidan aziyat chekayotgan shaxslar uchun psixologik maslahatlar, narkologik davolash, ijtimoiy qo'llab-quvvatlash bo'limlarini takomillashtirish

lozim. Davolash va reabilitatsiya jarayoni shaxsning ruhiy sogʻligi, ijtimoiy moslashuvi va kasbiy tayyorgarligiga qaratilishi zarur. Shu maqsadda reabilitatsiya markazlari kengaytirilmoqda, lekin ularning sifati va soni bilan ham doimiy ish olib borish kerak.

Bundan tashqari, huquqni muhofaza qilish organlari va jamoatchilik oʻrtasida hamkorlik oʻrnatish muhim. Mahalla fuqarolar yigʻinlari va fuqarolar jamoat shirkatlari profilaktika inspektorlari faoliyatini kuchaytirib, gigiyena va tarbiya ishlari bilan shugʻullanishi mumkin. Tibbiyot muassasalari, maktab va kollejlarda profilaktik koʻriklar, guruh maslahatlari joriy etilishi foydali. Shuningdek, xalqaro hamkorlikni kuchaytirish taklif etiladi: giyohvand moddalarning noqonuniy savdosi va isteʼmoli global muammo boʻlgani bois unga qarshi faqat milliy darajada emas, balki xalqaro tashkilotlar (BMT, JSST, MXX) bilan birgalikda samarali chora-tadbirlar amalga oshirilishi kerak.

Xulosa qilib aytganda, giyohvandlikka qarshi kurashda kompleks yondashuv zarur. Empirik maʼlumotlarga tayanilmagan maqolada muallif shu tamoyil asosida ijtimoiy, huquqiy va maʼrifiy chora-tadbirlarni muvofiqlashtirish lozimligini koʻrsatadi. Kuchli qonunlar bilan birgalikda, taʼlim va madaniyatni rivojlantirish, sogʻlom turmush tarziga ahamiyat berish, xalqning ongini shakllantirish va profilaktik ishlarga eʼtibor qaratish boʻyicha aniq tavsiyalar ishlab chiqiladi. Ushbu tavsiyalar amalga oshirilsa, jamiyatda giyohvandlik darajasini pasaytirish va kelajak avlod salomatligini mustahkamlashga erishish mumkin.

Foydalanilgan adbiyotlar:

1. Скворцов, В.В. (2018). Психологические аспекты вовлечения в употребление наркотических средств. — М.: Издательство "Наука".
2. Гуревич, В.Л. (2017). Наркотики и общество: социальные и правовые последствия. — СПб.: Издательство "Юридическая литература".
3. Шматко, А.С. (2019). Психотропные вещества и их воздействие на личность. — Екатеринбург: Издательство "Уральский университет".

4. Овчинников, И.И. (2016). Вовлечение молодежи в употребление наркотических средств: причины и последствия. — Новосибирск: Издательство "Сибирское образование".
5. Орлов, В.П. (2020). Проблемы наркозависимости в России и пути их решения. — М.: Издательство "Юрист".